

Ordre fra Moskva

BØKER

Martin Gunnar Knutsen:
«Bittert oppgjør»
Tiden Forlag.

Tidligere formann i NKP Martin Gunnar Knutsen har skrevet bok om sitt oppgjør med Sovjetsystemet. Det er som tittelen forteller et «bittert oppgjør», et personlig oppgjør med myter og løgn som så mange norske kommunister ble offer for. Knutsen er blitt møtt med mange motforestillinger og kritikk fra tidligere partikamerater for sitt utspill. Drømmen om Sovjet har vært dypt rotfestet i partiet. I nesten 70 år har partiet sett på Moskva som kommunismens sentrum, og i praksis underordnet seg de omskiftelige linjene som har kommet derfra. For mange av de eldste medlemmene i NKP vil et oppgjør som Knutsens antakelig være umulig.

Sovjetisk materiale

Knutsen tar opp forhold i Sovjet helt fra Lenins tid til idag, men med hovedvekt på Stalintida. Han har orientert seg i nyere tids sovjetisk debatt, og det gir selvsagt boka en styrke at han ikke automatisk overtar kreti og pleti av vestlig litteratur. Mye sovjetisk materiale blir lagt fram, med MGs personlige stil. Boka er en oppvask, og Knutsen er nok selv klar over at både avsløringer og nyvurderinger vil fortsette. Boka sier lite om NKPs forhold til Moskva, og det er en svakhet når den er skrevet av en mangeårig partiformann. Knutsen har fått tilgang på Kominterns arkiver i Moskva, og det er særlig et dokument herfra fra 1940 som jeg vil trekke fram.

Kreftbyll fra krigen

NKPs politikk i 1940 har blitt utsatt for mye kritikk. Partiets ledelse klarte ikke å oppføre sine medlemmer til å delta i den militære kampen. Istedet deltok de, bl.a. med sin sekretær Martin Brendberg, i den såkalte «Fagopposisjonen av 1940», som forsøkte å få en ny regjering på beina, utgått fra fagbevegelsen. Da de sentrale deltakerne seint gikk til NS, hoppet NKP av. Denne holdningen i de første krigsmånedene har blitt liggende som en kreftbyll. Som partiformann prøvde Knutsen å bøte på det med sin «Hvitbok om 1940»,

hvor han trakk fram at mange kommunister deltok i kampene, og at et partilag, Troms NKP, sendte ut oppfordring til å delta i kampene. Videre la han vekt på at NKP seinere var svært aktive i motstandskampen. Men boka ga ingen avklaring av hovedsaken, at partiets ledelse ikke oppfordret til krig mot okkupantene. Dette ble sterkt understreket av at NKPs aviser la vekt på britisk aggresjon, som reelt sett nå var blitt våre allierte.

28.juni 1940 hadde Kominterns Eksekutivkomité møte, hvor prominenser som Sven Lindroth, Dimitrov, Gottwald, Togliatti, Florin og Mauilskij deltok. I følge Knutsens referat ble følgende vedtak fattet: «1. NKP skal i sin videre politikk være klar over at en må huske på: Arbeiderne har hverken proengelske eller protyske interesser, ikke samme interesser som storborgerskapet eller noen av de imperialistiske blokker. De er kallt til å overta kampen for folkets nasjonale interesser.

2. NKP...må ikke gi konsesjoner hverken til tysk eller britisk side, selv om dette kan være vanskelig under de tunge okkupasjonsvilkår.

3...Det norske folk trenger en regjering som ikke på noen måte lar seg engasjere hverken for England eller Tyskland.

4. NKP må gå inn for bedre levevilkår for arbeidsfolk, bevarer som et klasseparti, med sikte på en folkefront for fred. Dette vil kunne ha gunstig innvirkning på okkupasjonsoldatene. Dette for at de skal kunne forstå at det å undertrykke andre folk ikke bedrer den tyske befolknings levekår.

5. NKP må gå mot fascistenes forsøk på ideologisk innvirkning. Partiet må avsløre nasjonalsosialismens sanne ansikt, og gå imot Quislingagentene. Alt dette vil være gunstig for en «borgerfredsstemning».

Direktivet pålegger NKP å gå inn for en ny regjering, og avslører dermed en nesten identisk linje med Trotskis 4. Internasjonale. Antakelig ble det overlevert Henry W. Kristiansen i begynnelsen av juli 1940. Tidspunktet reiser imidlertid et interessant spørsmål: Hvor hadde NKP sin politikk for tida 9.april-1.juli fra? Var det av egen visdom NKU den 21. april sendte ut følgende (som opprop): «Sabotasje og ryktespredning må ikke finne sted av oss. Slikt kan bare skade det norske folk og føre til represalier...» Dette står fortsatt uløst, selv om Martin Gunnar Knutsen ikke er i tvil om hvor inspirasjonen kom fra.

Dette dokumentet er sam-

Martin Gunnar Knutsens bok «Bittert oppgjør» er et personlig oppgjør med myter og løgner innenfor NKP.

men med ca. 2000 andre dokumenter fra perioden 1926-41. Knutsen har fått mikrofilm fra Kominternarkivet, overlevert til Gunnar Wahl i NKP. Wahl har overlevert det videre til Kåre André Nilsen, tidligere leder av NKP.

Offentliggjør materialet!

Hvorfor er ikke dette materialet

overlevert til Arbeiderbevegelsens Arkiv eller Riksarkivet? Da Kominternarkivene ble åpnet for de nasjonale partiene, henvendte jeg meg til NKP ved Wahl og Nilsen, for å få deres tilsgagn om tilgang til arkivene i Moskva. Til min store forbauselse ville de ikke gi et slikt tilsgagn. Det er vanskelig å forstå at NKPs spinke rester ennå idag legger vanskeligheter i veien for at forskning får tilgang på så gammelt materiale. Spørsmålet

er så alvorlig at jeg vil avslutte denne bokmeldinga med å invitere Wahl, Nilsen og NKPs nye ledelse til å svare på det i Klassekampens spalter. Martin Gunnar Knutsen har skrevet en viktig bok, og gjort forskingen en tjeneste ved å bringe Kominternmaterialet til Norge. Nå må NKP få dette offentlig tilgjengelig.

LARS BORGERSRUD